

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

**Remissvar gällande slutbetänkandet
En andra och en annan chans – ett Komvux I tiden (SOU 2018:71)
Diarienummer: U2018/03652/GV**

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan, ViS, är en branschorganisation för vuxenutbildare. Organisationen representerar offentliga och privata vuxenutbildare över hela Sverige. ViS har inbjudits att lämna synpunkter på komvuxutredningens slutbetänkande En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71) och delar i huvudsak utredningens analys gällande vuxenutbildningen och dess förutsättningar samt uppfattningen att vuxenutbildningens uppdrag har breddats samtidigt som målgruppen har blivit allt mer heterogen och allt fler elever har behov av olika former av stöd och anpassningar för att klara sin utbildning.

Utredningen ser det som en viktig utgångspunkt att komvux och sÄrvux ska ses som en naturlig del i skolvÄsendet, om Än med sÄrskilda fÖrutsÄttningar och behov, men pekar samtidigt pÅ att det finns fÖrvÄntningar pÅ att vuxenutbildningen ska vara ett instrument inte bara inom utbildningspolitiken, utan ocksÅ bidra till att hantera frÅgor inom andra politikomrÅden. Vuxenutbildningen har ett kompensatoriskt uppdrag och ska erbjuda individer en andra chans och mÖjliggöra personlig utveckling, men bÖr ocksÅ kunna fungera som ett kraftfullt verktyg bland annat fÖr att öka individens jobbchanser, bidra till arbetslivets kompetensfÖrsörjning och stÖdja nyanlÄndas etablering. ViS delar utredningens bedömning att vuxenutbildningen, med rÄtt fÖrutsÄttningar, kan vara lösningen pÅ mÅnga samhällsutmaningar och anvÄndas fÖr mÅnga skilda behov nu och framöver.

ViS ser positivt pÅ utredningens ambition att skapa fÖrutsÄttningar fÖr en mer sammanhÅllen vuxenutbildning, som fungerar vÄl med sÅvÄl andra delar av utbildningssystemet som med arbetsmarknaden, och att man vill skapa ett sÅ enhetligt system som mÖjligt istället fÖr ett system som krÄver fler undantagsregler.

ViS stÄller sig bakom huvuddelen av de framlagda fÖrslagen men vill pÅpeka att sammantaget innebÄr utredningens fÖrslag en tydlig ambitionshÖjning vad gÄller

Vuxenutbildning i Samverkan
Ideell fÖrening
Org.nummer 802439-3301

Adress
ViS
Box 54
234 21 Lomma

Telefon/E-post
0705 34 23 23
jonas.o.jonsson@malmo.se

Hemsida
www.visnet.se

vuxenutbildningen. Detta medför ekonomiska konsekvenser som kommunerna måste kompenseras för.

ViS vill även markera de stora variationerna över landet gällande förutsättningarna för att organisera och bedriva vuxenutbildning. Det är av avgörande betydelse att de nationella styrdokumenterna och de statliga regleringarna ger utrymme för lokala och regionala anpassningar och inte blir alltför detaljerade.

I det följande kommenteras betänkandets olika delar.

4.1 Förtydligt mål för komvux

Utredningens förslag: Dagens målformulering för komvux i skollagens 20 kap. 2 § förtydligas så att det framgår att även den kommunala vuxenutbildningen utgör en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en grund för fortsatt utbildning.

ViS delar uppfattningen att vuxenutbildningens roll för arbetslivets kompetensförsörjning har blivit allt viktigare. ViS menar att föreslagen lydelse överensstämmer väl med det uppdrag och den funktion som vuxenutbildningen i praktiken redan har, och bör ha, men som inte tydligt uttrycks i skollagens målformulering. Därmed tillstyrker ViS förslaget.

4.2.1 Brister när det gäller studiefinansiering för elever inom särvox

Utredningens bedömning: Vuxna med utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada som har för avsikt att studera inom särskild utbildning på gymnasial nivå med syfte att stärka sin ställning på arbetsmarknaden bör säkerställas ekonomiska förutsättningar att göra detta.

ViS ser det som allvarligt att personer tillhörande särvox målgrupp i vissa fall hindras från att delta i utbildning på grund av bristande möjligheter till studiefinansiering. Det är idag otydligt vilka möjligheter som finns och det saknas likvärdighet över landet. ViS ser det som angeläget att det skapas ett överskådligt och tydligt system, som säkerställer samma möjligheter till studiefinansiering för elever inom särvox oavsett var i landet man bor.

4.3 Behov av stöd i vuxenutbildningen

Utredningens bedömning: Kommunerna behöver ges möjlighet att förstärka stödet av bland annat specialpedagogisk kompetens i vuxenutbildningen så att det kommer alla elever som har behov av detta till del. Om inte möjligheten till stöd inom vuxenutbildningen stärks befarar utredningen att det finns risk att elever som tillhör målgruppen för dagens särvox inte kommer att få det stöd som de behöver för att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

ViS ser att det finns ett stort stödbehov hos många elever inom vuxenutbildningen och att detta behov har ökat på senare år. Det framgår av både läroplanen och förordningen om vuxenutbildning att utbildningen ska anpassas efter den enskilde elevens behov och förutsättningar men det är uppenbart att det görs olika tolkningar av hur långt dessa krav sträcker sig. ViS ser behov av elevhälsa inom vuxenutbildningen och anser att rätten till särskilt stöd för elever inom vuxenutbildningen bör förtydligas och regleras på liknande sätt som för elever i ungdomsskolan.

4.3.1 Behov av förbättrad uppföljning och statistik

Utredningens bedömning: Skolverkets redovisning och uppföljning av komvux bör utvecklas. Det bör analyseras om Skolverket kan samla in uppgifter när det gäller särvox i liknande omfattning som i dag gäller för komvux på grundläggande och gymnasial nivå.

ViS anser att dagens statistik gällande vuxenutbildningen är bristfällig. Det är svårt att få fram tillförlitlig statistik som ger huvudmän och anordnare önskvärt stöd för analys och vidare utveckling av verksamheten. Genom förbättrad statistik kan också effekterna och nyttan av vuxenutbildningen tydliggöras, vilket kan bidra till att höja utbildningens status ytterligare. ViS delar därmed utredningens bedömning gällande behovet av förbättrad uppföljning och statistik.

5.13.2 Ändringar i skollagens prioriteringsregler

Utredningens förslag: Dagens prioriteringsregel i skollagens 20 kap. 2 § som anger att den som fått minst utbildning ska prioriteras, ändras till att den med störst behov av utbildning ska prioriteras.

5.13.3 Ändringar i vuxenutbildningsförordningens urvalsregler

Utredningens förslag: Urvalsreglerna i komvuxförordningens 3 kap. 7 § ändras så att hänsyn ska tas till den sökandes behov av utbildningen för:

- att etablera sig på arbetsmarknaden
- pågående yrkesverksamhet,
- planerat yrkesval.

Förtur ska dock ges till en sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en individuell studieplan.

Utredningens bedömning: Skolverket bör ges i uppdrag att ta fram vägledande tolkningsanvisningar och stöd till kommunernas antagningsenheter, baserat på den forskning som finns kring prioriteringsarbete.

5.13.4 Nya regler om urval inom regionalt yrkesvux

Utredningens förslag: 10 § förordningen om regionalt yrkesvux ändras så att den hänvisar till de nya urvalsreglerna i 3 kap. 7–8 § komvuxförordningen.

5.13.5 Urvalsregler inom särvox

Utredningens förslag: Urvalsreglerna i komvuxförordningens 3 kap. 8 § ändras så företräde ges till den med störst behov av utbildning. Vid prioriteringen ska hänsyn tas till:

- den sökandes behov av utbildning för att etablera sig på arbetsmarknaden
- den sökandes behov av utbildning för pågående yrkesverksamhet
- den sökandes behov av utbildning för planerat yrkesval
- att den sökande önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat inom gymnasiesärskolan

Förtur ska dock ges till en sökande som önskar fullfölja studier som den sökande har påbörjat enligt en individuell studieplan.

Då skollagens prioriteringsregler och urvalsreglerna i för komvux, regionalt yrkesvux och särsvux gällande förordningar har direkt koppling till varandra kommenteras här 5.13.2 - 5.13.5 samlat.

ViS ser, utifrån vuxenutbildningens breddade uppdrag, en till delar förändrad målgrupp samt den rätt till behörighetsgivande komvux som gäller sedan 1 januari 2017, ett behov av förändrade prioriterings- och urvalsregler till komvux och särsvux.

Nu gällande regler, och de tolkningar som görs av dessa, tenderar i vissa fall att utestänga personer med stort utbildningsbehov, vilket är problematiskt ur såväl ett individperspektiv som ett kompetensförsörjningsperspektiv. Med nuvarande regelverk är det ofta svårt för exempelvis personer med en utländsk, högre utbildning som inte är direkt gångbar i Sverige eller personer som har en tidigare gymnasieutbildning men som vill eller behöver yrkesväxla att få delta i en yrkesutbildning på gymnasial nivå.

ViS delar utredningens bedömning att det bör vara behovet av utbildning, inte omfattningen av tidigare utbildning, som ska utgöra grund för ett eventuellt urval till vuxenutbildningen och ser positivt på föreslagna förändringar, som tydliggör och stödjer vuxenutbildningens roll i det livslånga lärandet och för arbetslivets kompetensförsörjning.

ViS ser positivt på utredningens ambition att skapa regelverk som ökar samstämmigheten mellan skollagens prioriteringsregler och förordningarnas urvalsregler. ViS ser också ett värde i en sammanhållen vuxenutbildning med ett så enhetligt regelverk som möjligt. Därmed bedöms den harmonisering av urvalsregler gällande för komvux, regionalt yrkesvux och särsvux, som föreslås, vara positiv.

ViS tillstyrker alltså de av utredningen föreslagna förändringarna i skollagen, förordningen om vuxenutbildning samt förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning. Samtidigt ser ViS att formuleringen "störst behov av utbildning" kan ge stort utrymme för tolkningar. Det är därmed av yttersta vikt att Skolverket ges i uppdrag att, i god tid innan ikraftträdande av nya urvalsregler, ta fram tolkningsanvisningar och stödmaterial att använda vid antagning till utbildning.

ViS vill också påtala att antagningsarbetet utifrån föreslagna urvalsregler med största sannolikhet kommer att bli betydligt med resurskrävande än idag.

6.2.7 En förenklad betygsskala med färre steg

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att det ska införas en förenklad betygsskala för komvux på grundläggande nivå, sfi och särskild utbildning på grundläggande nivå.

Förslaget innefattar även förenklad betygsskala för delkurser inom komvux på grundläggande nivå och delkurser inom särskild utbildning på grundläggande nivå.

Utredningen föreslår att betygsskalan ska utgöras av betygen Väl godkänt, Godkänt och Icke godkänt.

Inom särskild utbildning på grundläggande nivå föreslår utredningen att betygsskalan ska utgöras av Väl godkänt och Godkänt.

Utredningen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag att utforma kunskapskrav för betygsstegen Väl godkänt och Godkänt och i övrigt göra de ändringar som förslaget kräver inom ramen för det bemyndigande som återfinns i 5 § förordning (2015:1047) med instruktion för Statens skolverk.

ViS ser inte att dagens betygsskala med flera betygssteg fyller någon funktion på de aktuella utbildningsnivåerna och ställer sig bakom en förenklad betygsskala. ViS ser det som tveksamt att det i den förenklade betygsskalan ska finnas flera betygssteg för godkänt betyg. Nyttan av detta är sannolikt liten.

7.2.3 Förslag: ett komvuxarbete ska kunna ersätta gymnasiearbetet i en gymnasieexamen från komvux

Utredningens förslag: Ett komvuxarbete ska ersätta gymnasiearbetet på komvux. Ett tidigare genomfört gymnasiearbete ska dock fortfarande få ingå i en gymnasieexamen från komvux. Statens skolverk ska få i uppdrag att utreda hur komvuxarbetet ska utformas.

7.9 Förslag för en mer flexibel högskoleförberedande examen från komvux

Utredningens förslag: En högskoleförberedande examen från komvux inriktad på studieområden med områdesspecifika kurser ska ersätta dagens krav på programspecifika kurser.

ViS ser positivt på utredningens ambition att skapa en ökad flexibilitet inom vuxenutbildningen samtidigt som man vill undvika ett system som möjliggör taktikläsning inom gymnasieskolan, som innebär att man avstår från att genomföra, eller skjuter upp, delar av vad som ingår i gymnasieutbildningen. ViS ser det också som viktigt att säkerställa en likvärdighet mellan examen från gymnasieskolan och examen från komvux, sett till förutsättningarna för vidare studier inom högskolan samt nivån inom Sveriges referensram för kvalifikationer, SEQF.

ViS menar att utredningen har gjort en bra avvägning mellan flexibilitet inom vuxenutbildningen och kravet på likvärdighet mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen och tillstyrker därmed förslagen gällande komvuxarbete och examen från komvux.

7.12.1 Idrott och hälsa 1 som i dag inte får ingå i en gymnasieexamen från komvux

Utredningens bedömning: Idrott och hälsa 1 bör fortsatt inte få ingå i en gymnasieexamen från komvux.

ViS delar utredningens bedömning.

7.12.2 Naturkunskap som krävs för en gymnasieexamen från komvux i dag

Utredningens bedömning: Kravet på naturkunskap för samtliga gymnasieexamina från komvux bör kvarstå.

ViS delar utredningens bedömning.

8.12.2 Enskild utbildningsanordnare ska vara huvudman för utbildning motsvarande komvux

Utredningens förslag: Enskild utbildningsanordnare ska vara huvudman för utbildning motsvarande komvux.

ViS ser positivt på ett förtydligande gällande huvudmannaskapet för utbildning motsvarande komvux. Samtidigt vill ViS påtala att det ändå kan kvarstå otydlighet för eleven kring vem som är huvudman för den utbildning som hen deltar i. Det förekommer att samma anordnare

bedriver både komvux på entreprenad och utbildning motsvarande komvux och i vissa fall sker ingen tydlig särkiljning mellan de båda utbildningarna. I sådana fall kan det vara oklart för eleven vem som är huvudman. ViS menar att det är angeläget att säkerställa att eleverna alltid vet som är huvudman för den utbildning som de deltar i.

8.12.3 Likvärdighet mellan regelverken

Utredningens förslag: Utformningen av dagens regler för utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning ändras så att de i största möjliga mån hänvisar till relevanta delar av regelverket för utbildningsväsendet.

ViS anser att dagens regelverk är otydligt. Till exempel råder det hos många, såväl enskilda utbildningsanordnare och folkhögskolor som kommuner, osäkerhet kring skillnader mellan utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning och kommunal vuxenutbildning på entreprenad.

ViS anser vidare att det i dag finns för stora skillnader mellan regelverket för kommunal vuxenutbildning och utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning, mellan utbildning inom och utom skolväsendet, och att dessa skillnader har ökat på ett omotiverat sätt sedan reglerna kring betygsrätt infördes. Skillnaderna riskerar att ge upphov till oacceptabla kvalitetskillnader mellan kommunal vuxenutbildning och utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning.

ViS ser likvärdigheten mellan kommunal vuxenutbildning och utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning som ytterst viktig och tillstyrker att regelverken harmoniseras så långt möjligt.

ViS ser dock en brist i utredningens förslag. I författningsförslaget gällande förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning finns i 6 kap. 2 a § en lydelse som innebär att kraven för utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning och utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning i stor utsträckning harmoniseras med kraven för kommunal vuxenutbildning och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning. Genom att det i 2 a § första stycket endast hänvisas till 1 § punkten 1 och inte till punkten 2 uppfattar ViS att samma krav inte ställs på en folkhögskolas utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. En sådan skillnad ser ViS som oacceptabel och menar att regelverket måste förändras så att samma kvalitetskrav ställs även på sfi i folkhögskola.

8.12.4 Betygsrätt för gymnasiearbete

Utredningens förslag: Tillstånd till betygsrätt för utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning ska även omfatta gymnasie- eller komvuxarbete.

ViS ser det som omotiverat att betygsrätten inte omfattar gymnasiearbete och menar att begränsningen gör det svårare att fullt ut tillvarata de möjligheter som utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning erbjuder. ViS tillstyrker förslaget.

8.12.5 Ett eller två tillstånd

Utredningens förslag: Endast ett tillstånd till betygsrätt, för utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning, ska finnas.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

8.12.6 Betygsrätt ska vara en förutsättning för överlämnande av komvux på entreprenad
Utredningens förslag: Betygsrätt enligt 6 kap. vuxenutbildningsförordningen ska vara ett villkor för överlämnande av uppgifter inom komvux på entreprenad.

Utredningens bedömning: Kommunernas uppföljning av utbildning på entreprenad kan stärkas.

ViS anser att krav på betygsrätt för att bedriva vuxenutbildning på entreprenad kan vara en kvalitetsfaktor, bland annat genom att anordnare av vuxenutbildning på entreprenad då skulle vara direkt föremål för Skolinspektionens tillsyn, och också bidra till en ökad likvärdighet mellan de olika sätt på vilka vuxenutbildning kan bedrivas. ViS ställer sig alltså positiv till utredningens förslag. Samtidigt vill ViS uppmärksamma att kravet kan påverka vissa mindre företags möjlighet att lämna anbud. Förutsättningarna för att bedriva vuxenutbildning, och därmed viljan att etablera sig som anordnare varierar över landet, och en mindre, lokalt förankrad, anordnare kan komma att göra bedömningen att processen kring att söka tillstånd är krävande i förhållande till det utbildningsuppdrag som kan vara aktuellt. Detta kan eventuellt komma att påverka utbudet av utbildning, främst smalare yrkesutbildning, negativt på vissa håll.

ViS delar utredningens bedömning att kommunernas uppföljning av utbildning på entreprenad kan stärkas och vill ytterligare poängtera att krav på betygsrätt, och att utbildningsanordnaren därmed står under Skolinspektionens tillsyn, inte på något sätt kan ersätta kommunernas eget uppföljningsarbete. Istället handlar det om att sammantaget förstärka uppföljnings- och kvalitetsarbetet. I sammanhanget vill ViS också markera det ansvar som måste åligga såväl enskilda utbildningsanordnare som branschen som helhet att verka för god kvalitet i utbildningen. Detta är av stor betydelse för det förtroende som avtal mellan beställare/huvudman och leverantör/enskilda utbildningsanordnare behöver bygga på.

8.12.7 Dokumentation av betyg inom betygsrätten

Utredningens förslag: Den enskilde utbildningsanordnaren ska lämna betygshandlingar och intyg till elevens hemkommun. Elevens hemkommun ska ta emot och arkivera betyg och intyg som är utfärdade av en enskild utbildningsanordnare.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

8.12.8 Tillstånd

Utredningens förslag: Tillståndsprocessen från Skolinspektionen ska fokusera på att kontrollera den enskilde anordnarens förmåga att leva upp till kraven på god kvalitet och de bestämmelser som rör myndighetsutövningen inom tillståndet. Tillstånd som ges bör vara nationella och gälla alla nationella kurser inom komvux och särvox, inklusive gymnasiearbete, alternativt komvuxarbete, och gymnasiesärskolearbete.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

8.12.9 Tillsyn

Utredningens förslag: Utredningen anser att Skolinspektionens tillsyn av betygsrätten bör utökas. Branschen bör ta ett större ansvar för egenkontroll av betygsrätten.

Med hänvisning till vad som framfördes under 8.12.6 tillstyrker ViS utredningens förslag.

8.12.10 En mer överskådlig utbildningsform

Utredningens förslag: Ett nationellt register över användningen av betygsrätten bör upprättas. Enskilda anordnare med beviljad betygsrätt bör i sina administrativa system ha uppgifter om aktuell användning av betygsrätten. Enskilda anordnare ska årligen rapportera uppgifter till det nationella skolenhetsregistret.

Vuxenutbildning bedrivs idag i flera olika former. Såväl kommunal vuxenutbildning som utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning utgör till exempel en viktig del av arbetslivets kompetensförsörjning och för att kunna se hur behovet av utbildning matchas är det angeläget att skapa en samlad bild av utbildningsverksamheten i landet. Därmed ser ViS positivt på förslaget gällande ett nationellt register över användningen av betygsrätten.

8.12.11 Studiestöd i vissa fall

Utredningens bedömning: Ett sätt att öka intresset för företag att köpa utbildning motsvarande komvux kan vara att ett visst antal årsplatser vid utbildning motsvarande komvux ska kunna berättiga till studiestöd

ViS ser i grunden positivt på att man skapar incitament för att utbildning motsvarande kommunal vuxenutbildning i högre grad än idag används för att säkerställa arbetslivets kompetensförsörjning. ViS anser dock att konsekvenserna av att göra viss utbildning motsvarande komvux studiestödsberättigande är otillräckligt analyserade. Som exempel kan nämnas att det i betänkandet förs ett resonemang kring statens respektive arbetslivets ekonomiska ansvarstagande, däremot berörs inte hur ett sådant system skulle kunna komma att påverka den enskilde. Det finns en risk att företag hänvisar till utbildning med studiestöd, istället för att erbjuda kompetensutveckling inom ramen för en anställning med bibehållen lön, och på så sätt lägger över ett ökat ekonomiskt ansvar på den enskilde.

ViS menar vidare att det är oklart hur det ska fastställas vilka utbildningsplatser som ska berättiga till studiestöd.

Sammantaget anser ViS att frågan måste utredas grundligt för att konsekvenserna av ett sådant här system ska kunna överblickas.

9.2.1 Särvox upphör som egen skolform och blir en del av komvux

Utredningens förslag: 21 kapitlet i skollagen ska upphöra att gälla och särskild utbildning för vuxna ska upphöra som egen skolform.

Utredningen föreslår en sammanhållen kommunal vuxenutbildning som ska regleras i 20 kapitlet (2010:800) skollagen.

Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande nivå inklusive utbildning motsvarande den som ges i träningskolan och på gymnasial nivå ska ingå som delar i den kommunala vuxenutbildningen jämte komvux på grundläggande och gymnasial nivå samt sfi.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

ViS förespråkar en sammanhållen vuxenutbildning som tar hänsyn till att en och samma person kan ha mycket olika förutsättningar och behov inom olika kunskapsområden. Målgruppen för särskild utbildning för vuxna är heterogen och studieförutsättningarna är mycket varierande. ViS bedömning är att för att på bästa sätt möta individuella behov och förutsättningar och säkerställa kombinationer av utbildning på olika nivåer bör särskild utbildning för vuxna vara en del av kommunal vuxenutbildning.

9.2.7 Utbildning inom särskild utbildning görs tillgänglig för fler

Utredningens förslag: Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande nivå inklusive utbildning motsvarande den som ges i träningsskolan och på gymnasial nivå får, under förutsättning att det inte begränsar möjligheten för vuxna med utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada, göras tillgänglig för vuxna utan utvecklingsstörning om de i övrigt uppfyller kraven för behörighet. Beslutet att erbjuda en plats på dessa nivåer ska fattas av rektorn och ska föregås av en specialpedagogisk bedömning.

ViS anser att frågan behöver utredas ytterligare.

Det finns sannolikt personer utan dokumenterad utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada som för sin kunskapsutveckling skulle ha nytta av att tillåtas delta i särskild utbildning. ViS menar dock att det beslutsfattande och det ansvar, som enligt förslaget skulle åläggas rektor, kan vara mycket svårt att hantera i praktiken och att det finns risk för att rättssäkerhet och likvärdighet inte säkerställs.

9.2.8 Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning ersätter tidigare benämning och kommunal vuxenutbildning blir den samlande benämningen

Utredningens förslag: Kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning ska ersätta benämningen särskild utbildning för vuxna.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

9.2.9 En rätt att pröva kunskaper för betyg inom särskild utbildning på grundläggande- och gymnasial nivå införs

Utredningens förslag: En rätt att pröva kunskaper för betyg i kurser inom kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på grundläggande och gymnasial nivå ska införas.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

9.3.3 Utredningens överväganden

Utredningens förslag: Skolverket tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten ska få i uppdrag att inom ramen för det nationella skolutvecklingsprogrammet Nyanlända och flerspråkiga barns och elevers lärande utforma ett stödmaterial för hur vuxenutbildningen kan upptäcka och stödja nyanlända och andra vuxna invandrare i behov av särskild utbildning. I stödmaterialen ska möjligheten att för personer med utvecklingsstörning göra avvikelser i kursplanen för sfi enligt 2 kap. 14 § i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning särskilt uppmärksammas.

ViS tillstyrker utredningens förslag.

Med stor sannolikhet finns det idag ett relativt stort antal elever inom kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare som har en utvecklingsstörning eller förvärvad hjärnskada som har behov av, men inte får tillgång till, särskild utbildning för vuxna. Att göra särskild utbildning, liksom sfi, till en del av komvux kan bidra till att fler får den utbildning och det stöd som man behöver men risken att elever som har behov av särskild utbildning inte upptäcks kvarstår ändå. ViS ser därmed positivt på att Skolverket och SPSM ges i uppdrag att utforma ett stödmaterial i enlighet med förslaget.

9.4.4 Utredningens överväganden

Utredningens förslag: Skolverket ska få i uppdrag att inom ramen för regionalt yrkesvux ta fram förslag på nationella yrkespaket inom särskild utbildning på gymnasial nivå.

Yrkespaketen ska tas fram i samråd med branscherna och bestå av kurser som motsvarar kraven för anställning.

Utredningens bedömning: En regelbunden uppföljning av all yrkesutbildning inom särskild utbildning på gymnasial nivå behöver genomföras och redovisas på ett sådant sätt att effekterna av yrkesutbildning på denna nivå går att följa.

ViS ser positivt på att Skolverket ges i uppdrag att ta fram nationella yrkespaket inom särskild utbildning på gymnasial nivå. På så sätt inkluderas särskild utbildning tydligt i vuxenutbildningens uppdrag att verka för arbetslivets kompetensförsörjning. ViS ser positivt på att paketen också ska kunna genomföras i lärlingsform då detta är en utbildningsform som ofta passar elever i särskild utbildning.

Då målgruppen för särskild utbildning, trots genomförd yrkesutbildning, ofta har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden ser ViS, liksom utredningen, ett behov av särskild uppföljning av all yrkesutbildning inom särskild utbildning på gymnasial nivå. Uppdraget för sådan uppföljning bör ligga på Skolverket.

9.5.9 Komvuxbevis och vad som inom särskild utbildning ska motsvara ett nationellt program i gymnasiesärskolan

Utredningens förslag: Skolverket ska få i uppdrag att ta fram föreskrifter för ett komvuxbevis enligt 4 kap. 20 a § förordningen om vuxenutbildning.

Skolverket ska få i uppdrag att ta fram riktlinjer för vad ett nationellt program inom särskild utbildning på gymnasial nivå ska omfatta.

Skolverket ska få i uppdrag att stödja kommunerna i deras skyldighet att erbjuda särskild utbildning på gymnasial nivå.

Skolinspektionen ska få i uppdrag att granska kommunernas arbete med att anordna/erbjuda särskild utbildning på gymnasial nivå framför allt med fokus på yrkeskurser.

ViS delar utredningens uppfattning att det finns behov av åtgärder som på olika sätt säkerställer målgruppens behov av särskild utbildning på gymnasial nivå och tillstyrker utredningens förslag.

9.6.2 Utredningens överväganden

Utredningens förslag: Skolverket ska tillsammans med Specialpedagogiska skolmyndigheten få i uppdrag att stödja kommunerna i hur studie- och yrkesvägledning till målgruppen för

särskild utbildning kan utvecklas. I det uppdraget ska särskilt uppmärksammas hur studie- och yrkesvägledares kompetens inom området kan förbättras.

ViS ser generellt ett allt större behov av studie- och yrkesvägledning och delar utredningens bedömning att den särskilt behöver stärkas och utvecklas inom särskild utbildning. Därmed ser ViS positivt på utredningens förslag.

9.7.2 Utredningens bedömningar

Särlösningar eller inkludering

Utredningens bedömning: Utformningen av fortsatta studier för individer med intellektuell funktionsnedsättning ska sträva efter ett inkluderande förhållningssätt.

ViS ser behov av att det skapas fler möjligheter till fortsatt utbildning för personer med intellektuell funktionsnedsättning. ViS delar utredningens bedömning att man i detta arbete bör sträva efter ett inkluderande förhållningssätt. Ett sådant förhållningssätt bör gynna både individens utveckling som möjligheten till arbetsmarknadsetablering.

Särskilt utbildningsstöd

Utredningens förslag: Förordningen (2011:1163) om statsbidrag för särskilt utbildningsstöd ändras. Dels görs ett tillägg som innebär att universitet och högskolor även ska kunna få statsbidrag för kostnader för särskilt utbildningsstöd som erbjuds studerande med intellektuell funktionsnedsättning. Dels görs ett tillägg som innebär att statsbidrag till kostnader för särskilt utbildningsstöd för studerande med intellektuell funktionsnedsättning även får lämnas till anordnare av yrkeshögskoleutbildningar samt till kommuner i samband med gymnasial komvux.

ViS ställer sig bakom utredningens förslag då tillgången till särskilt stöd är en nödvändighet för att personer med intellektuell funktionsnedsättning ska ges rimliga möjligheter att nå framgång i fortsatta studier.

Utveckling av utbildningar med målet SeQF 3

Utredningens förslag: Skolverket ges i uppdrag att definiera och utveckla nationella yrkespaket för målgruppen, som leder fram till en kvalifikation på SeQF-nivå 3.

ViS ser positivt på en utveckling av yrkespaket på nivån SeQF 3 men antar att detta till stora delar sammanfaller med det uppdrag som Skolverket föreslås få enligt 9.4.4, att inom ramen för regionalt yrkesvux ta fram förslag på nationella yrkespaket inom särskild utbildning på gymnasial nivå. ViS vill betona vikten av att utbildningspaketen utvecklas i nära samarbete med branscher och arbetsliv och utformas på ett sådant sätt att de verkligen leder till anställningsbarhet.

Fortsatta studier vid komvux

Utredningens bedömning: Gymnasiesärskolan och särskild utbildning inom komvux ska aktivt arbeta med möjligheterna för elever att gå vidare till studier vid reguljär komvux.

Fortsatta studier vid folkhögskola

Utredningens bedömning: Folkhögskolor har goda möjligheter att utveckla och erbjuda eftergymnasial utbildning till individer med intellektuell funktionsnedsättning. Även folkhögskolor kan utveckla och erbjuda yrkesutbildningar på gymnasial nivå till individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Fortsatt utbildning vid högskolan

Utredningens bedömning: Det saknas samlad kunskap om de redan befintliga möjligheterna till fortsatta studier på högskolenivå för individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Utredningens förslag: Specialpedagogiska skolmyndigheten och Universitets och Högskolerådet ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial och genomföra en informationskampanj om möjligheterna till högskolestudier för individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Fortsatta studier vid yrkeshögskola

Utredningens bedömning: Det saknas samlad kunskap om de redan befintliga möjligheterna till fortsatta studier på yrkeshögskolenivå för individer med intellektuell funktionsnedsättning.

Utredningens förslag: Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för Yrkeshögskolan ges i uppdrag att ta fram informationsmaterial och genomföra en informationskampanj om möjligheterna till yrkeshögskolestudier för individer med intellektuell funktionsnedsättning.

ViS delar utredningens bedömningar och ser det som viktigt att information om möjligheterna till högskolestudier och studier vid yrkeshögskola för individer med intellektuell funktionsnedsättning förtydligas.

10.13.2 Det finns behov av förändringar inom lärarutbildningen

Utredningens bedömning: Universitetskanslersämbetets utvärdering av ämneslärarutbildningen påbörjas under 2018 och den beräknas pågå t.o.m. 2019. Inför utvärderingen väljs ett antal mål i examensbeskrivningen ut. Utredningen anser att det vore ett tillfälle att utvärdera hur målet om vuxenutbildning uppfylls. Lärosäten som erbjuder lärarutbildning bör göra en översyn av hur utbildningen vid lärosätena förbereder studenterna inför arbete vid komvux. Något eller några lärosäten bör erbjuda en profilering mot vuxenutbildningen i sin lärarutbildning.

10.13.3 Kompetensutvecklingsbehoven behöver kartläggas

Utredningens bedömning: Det finns ett behov av kompetensutveckling bland lärare inom komvux och särsvux som inte är tillgodosett.

Utredningens förslag: Systematisk och regelbunden kartläggning av kompetensbehoven bland lärare inom komvux och särsvux bör genomföras. Kartläggningen bör sammanställas på regional och nationell nivå. Kartläggningen bör genomföras i samarbete mellan lämplig skolmyndighet, lärosäte och huvudmannen. Lämplig skolmyndighet ska i sina lokala och regionala kartläggningar av kompetensutvecklingsbehov även inkludera behov inom

komvux. Kartläggningar av kompetensbehov hos lärare ska också genomföras inom ramen för den samverkan som finns kring regionalt yrkesvux.

10.13.4 Stärkt forskning om komvux och vuxnas lärande behövs

Utredningens bedömning: Forskningen kring komvux och vuxnas lärande bör stärkas, främst genom praktisknära forskning. Den praktisknära forskningen bör fånga upp och sammanställa beprövad erfarenhet. Den regionala myndighetsrepresentationen bör kunna initiera utvecklingsprojekt för att pröva nya metoder.

Utredningens förslag: Vetenskapsrådet ges i uppdrag att genom riktade medel initiera forskning om vuxnas lärande.

10.13.5 Kompetensutvecklingsinsatser

Utredningens förslag: Förslagen om ett professionsprogram samt en myndighetsstruktur med regional närvaro och dess uppdrag inom kompetensutvecklingsområdet ska även omfatta vuxenutbildningen. Skolverkets uppdrag rörande de nationella skolutvecklingsprogrammen utökas så att de även omfattar vuxenutbildningen. De nuvarande nationella skolutvecklingsprogrammen kompletteras så att de i relevanta delar innehåller avsnitt specifikt riktade till vuxenutbildningen. Ett nionde nationellt skolutvecklingsprogram för vuxenutbildningen tas fram.

ViS delar utredningens bedömningar och tillstyrker framlagda förslag. ViS menar att utveckling av lärarutbildningen så att denna bättre förbereder för arbete inom vuxenutbildningen är av avgörande betydelse för utvecklingen av, och kvaliteten i, vuxenutbildningen. ViS ser vidare att de möjligheter till kompetensutveckling för verksamma inom vuxenutbildningen som idag erbjuds är otillräckliga. Likaså behövs mer forskning kring komvux och vuxnas lärande. Det är tydligt att såväl forskning som möjlighet till kompetensutveckling är eftersatt vad gäller vuxenutbildningen, jämfört med andra skolformer, och behöver stärkas.

11.11.2 Krav på samverkansavtal för att erhålla statsbidrag

Utredningens förslag: Ett krav ska införas i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning på att de kommuner som söker regionalt yrkesvux tillsammans ska ha ett samverkansavtal.

ViS ställer sig bakom det föreslagna kravet på samverkansavtal mellan de kommuner som gemensamt söker statsbidrag för regionalt yrkesvux. Genom ett avtal formaliseras samverkan så att gemensamt mål och syfte, ansvarsfördelning och roller blir tydliga.

Regelverket kring regionalt yrkesvux ger utrymme för tolkningar och möjligheter för att utforma samverkan på olika sätt. Detta är något som ViS ser som viktigt. För att framgångsrikt kunna arbeta med och utveckla vuxenutbildningen generellt, och yrkesutbildningen i synnerhet, måste det ges utrymme för att ta hänsyn till de olika förutsättningar som finns i olika delar av landet. För en likvärdig utbildning måste det tillåtas att verksamheten organiseras olika. Det nationella regelverket får inte bli alltför detaljreglerande.

ViS ser regionalt yrkesvux som en viktig del i arbetslivets kompetensförsörjning och anser att det är rimligt att planering och dimensionering av yrkesutbildningen utgår från en analys av det regionala kompetensbehovet och att en samordning sker mellan kommuner. Samtidigt är det viktigt att det lokala perspektivet inte helt åsidosätts. Förankring i det lokala arbetslivet är ofta av stor betydelse för genomförandet av utbildning, inte minst gällande utbildningens arbetsplatsförlagda delar. Det är också tydligt att kompetensbehovet kan variera stort mellan de samverkande kommunerna. Därmed menar ViS att de regionala behovsanalyser som genomförs av regionalt utvecklingsansvariga (RUA) och Arbetsförmedlingen ofta måste kompletteras med lokala eller delregionala analyser.

ViS ser att en väl fungerande samverkan mellan kommuner, regionalt utvecklingsansvariga och Arbetsförmedlingen är av stor vikt. Samtidigt måste det framhållas att regionalt yrkesvux i grunden är ett kommunalt ansvar och att det är samverkande kommunerna som efter samråd med nämnda aktörer ansöker om de riktade statsbidragen. Därav bör initiativet till samråd också ligga på de samverkande kommunerna.

12.6 Utredningens bedömning – behov finns men förutsättningarna måste redas ut först

Utredningens bedömning: Det finns behov i flera branscher som delvis skulle kunna lösas av riksrekryterande yrkesutbildningar inom komvux och särsvux. Det finns dock flera förutsättningar som behöver ses över innan det är möjligt att helt ta ställning till om detta bör införas. Regeringen bör därför tillsätta en arbetsgrupp för att i särskild ordning se över förutsättningarna för att införa riksrekryterande yrkesutbildningar inom komvux och särsvux, alternativt uppdra åt Skolverket att analysera detta i dialog med branscherna. Detta efter att flera nu pågående processer som påverkar förutsättningarna för riksrekryterande utbildningar inom vuxenutbildningen och som kan bidra till beslutsunderlaget i frågan har avslutats.

ViS ser idag inget direkt behov av riksrekryterande yrkesutbildningar inom komvux och särsvux men har inget att invända emot att frågan utreds ytterligare.

Malmö 2018-12-11

Jonas Jonsson
Ordförande
Vuxenutbildning i Samverkan

